

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Galata

¹ Sa sinarë Paulus sënë, sa su hako niwëek vu mehõnon rë, log mehõnon ti su ggooin sa rak in huk sagi rë. Gaḵ Yesu Kerisi ggooin sa rak, luho hil Amad Anutu sën ḵo yi vër in alam-diiksën lo.

² Sa ving hil arid lo pin sën denedo ving sa agi, he kevu kapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo pin vu distrik Galata.

³ Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonḡ semusën vu ham bedegevonḡ beham ayomin ḡep revuh.

⁴ Geyiḵ Yesu sagi sën loḵ yah hil bed mediik in hil nḡaa nipaya, yoh vu sën hil Amad Anutu kwa vo benër vu yi lo. Vong nebë sënë in bë ḡeḵo hil vër in nḡaa nipaya sën nepelëpin hil vu dob agi,

⁵ om hil ḡaḵo arë jaḵ na vavunë kesuu nḡaa pin degwata los degwata. Yõnon.

Yiḵ Bengö Nivesa Timu Neggëp

⁶ Sa ḵenug ya in ham, in ham pevis beruu demimin vu Mehö sën ggooin ham rak bevong semusën vu ham in bë ham natu Kerisi-yi-alam lo. Log ham wërin ham yah menesepa loḵ ḡaḡek agga ngwë.

⁷ Rëḵ mu ḡaḡek agga ngwë su neggëp rë, ḡaḵ yiḵ alam vahi denevonḡin bë dekepë ham, gedenevonḡin bë depekwë Kerisi yi Bengö Nivesa sënë benatu agga ngwë jaḵ.

⁸ Om nabë he ma angër ti vu yagek pekwë Bengö Nivesa sën he nër rangah vu ham wirek lo benatu bengö agga ngwë jak, og Anutu rëk kevoh yi be-mala nama.

⁹ Senër vorot gesa bë nanër beron ngwë gökin nabë: Bë mehöti pekwë Bengö Nivesa sën ham ngo lo benatu Bengö agga ngwë jak, og Anutu rëk kevoh mehö sagi bemala nama.

¹⁰ Nebë saga, om maḵ ham kwamin nevo bë sa nanër nebë sënë in bë mehönon degelë sa nivesa ma, Anutu gelë sa nivesa? Ma ham kwamin nevo bë sa nehevongin bë mehönon degeko sa jak-a? Bë nabë saga og maḵ sa su rëk natu Kerisi yi hur ti bemedo rë, gaḵ sëḵ gevuu na.

Degwa Sën Paulus Tu Sinarë

¹¹ Rëḵ arig lo, sa nanër vu ham yönon nabë Bengö Nivesa sën senër rangah lo su mehönon hir gagek rë.

¹² Log mehö la su denër tato vu sa rë, gesu denetahu sa loḵ rë, gaḵ Yesu Kerisi yö tateḵin vu sa beseraḵ ni.

¹³ Maḵ ham ngo sa bengög ggovek ya bë sa alam Yuda ti besa medo nesepa loḵ hir Horek niwëek rot-a? Lob sa nedeginengin ngaa maggin raḵ Kerisi-yi-alam rot gesa su kwag paya in sir rë, gaḵ sa nevasap sir rot.

¹⁴ Log maḵ ham ngo bë sa nig wëek rot bekesuu alam Yuda sën he rig loḵ ti lo pin, in sa nesepa loḵ alam ggev wirek hen hir gagek pin.

¹⁵ Rëḵ mu sa nahën nare loḵ atag ayo log Anutu ggooin sa raḵ bevong yi semusën vu sa in bë rëḵ geḵo sa nah vu yi.

¹⁶ Lob tato Nalu vu sa in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu alam dahis. Nebë saga, lom sa su nesero mehö ngwë in bë gaço kwa vu yi rë.

¹⁷ Gesa su ya Yerusalem balam sën detu sinarë muginsën lo detahu sa rë. Gaç sa kedi raç pevis beseya distrik Arabia loç tum sa sesor meyom verup Damaskus.

¹⁸ Lob sa nado Damaskus ta löö rë, loç mëm seya verup Yerusalem in bë galë Pita, lob seya verup nado soda luu ving yi.

¹⁹ Rëç sa su halë sinarë vahi ving rë, gaç yik sa halë Mehöböp ari Yakobus mu.

²⁰ Lom gägek sën sa kevu-ë, og yönon meneggöp Anutu mala, sa su nehëkuung raç rë.

²¹ Nebë saga, lob sa nado Yerusalem ggovek, loç mëm seya distrik Suria los Kilisia,

²² galam sën denesepa loç Kerisi vu distrik Yudea lo denahën gesu deneraç sa nig rë.

²³ Gaç yik dengo mu bë mehö sën nevongin bë kevoh sir wirek lo, mëm gwëbeng nenër rangah bë alam ayoj na timu vu Yesu.

²⁴ Denengo nebë saga lob mëm denëço Anutu arë raç in sa.

2

Sinarë Vahi Pin Deyogekin Bengö Nivesa Sën Paulus Nenër Rangah Lo

¹ Lob sa nado rot beta nemadluho-bevidek-lubeluu ggovek ya, loç mëm alöö Barnabas luho Titus sepa he bayah verup Yerusalem ggökin.

² Seyah verup in Anutu tato gägek ti vu sa bë sa gevong nabë saga. Lob mëm he los alam ggev

lo ngo nado, lob senër Bengö Nivesa sën senër rangah vu alam dahis lo tato vu sir. Sa hevong nebë sënë in sa nehevongin bë dejak ngaa sën sa nehevong lo los ngaa sën sëk gevong lo ni beden-göekin.

³ Lom deyöekin bemëm Titus sën alu nesepa he lo, og yi Grik ti rëk su denër bë gerah* navi rë gema!

⁴ Yönon, hil arid lo vahi denenër bë gerah rëk ma. Rëk mu su hil arid sën Kerisi-yi-alam sir yönon lo rë, gak denekuungin he bë hil arid sir gedeneyam vunsën loḱ he supinsën. Denevongin bë dejak ni nabë Kerisi ḱo hil vër in Horek sën deginengin hil wirek lo, og mëm denaduu hil bedegevong hil behil agevek Horek babu gökin medeginengin hil nah.

⁵ Loḱ sa nig lëlin bë su dedahun gägek anon sën neggëp loḱ Bengö Nivesa lo in ham, om sën sir alam los arëj rëk ma gesa su nahöneng in malaj rë. Gak sa nig wëek rot bë he su gebë nengamin vu hir gägek.

⁶ Lob alam sën arëj neggëp nebë sir ggev lo, rëk sa su nahöneng in sir in sir alam ggev rë. Gak Anutu nelë hil pin neggëp ti og su denenër gägek ti ya ving Bengö Nivesa sën sa nanër rangah lo rë.

⁷ Gak yik denenër bë, “Yönon, Anutu ggoin hong rak in bë genanër Bengö Nivesa rangah vu alam sën su denerah* navij rë lo. Nebë sën ggoin Pita rak in bë nanër Bengö Nivesa rangah vu alam sën denerah* navij lo.”

⁸ In Anutu nevong Pita netu alam sën denerah* navij lo hir sinarë, log nevong niwëek vu sa ving in bë sa gevong huk nabë saga vu alam-yu-ngwë.

⁹ Lom mēm Yakobus lööho Pita lu Jon sën detu Yesu yi dub vabuong yi mudeng lo, derax ni bë Anutu nelë sa nivesa. Lom dejom alu Barnabas nemamin in bë tato nabë he pin nalok vu he menehevong huk timu bemēm alu rëx ana vu alam-yu-ngwë. Gesir mēm dena vu alam sën denerah* navij lo.

¹⁰ Lob yik lööho denër gagek timu vu aluu bë he rëx kwamin bo alam sën denerax vu in ngaa lo badok vu sir, lob sa kwag nevo gagek saga bë nivesa in sengo kwag vo mugin.

Paulus Nër Pita Yi Ngaa Nipaya Rangah

¹¹ Saga ggovek, lok tum nahub gePita verup vu he ggëp Antiok lob sa hevong gagek rak yi rak mala, in vong paya nebë sënë.

¹² Negga nos ving alam-yu-ngwë sën detu Kerisi-yi-alam lo. Lok tum Yakobus yi mehö la ya deverup, lob tah yi ya gesu negga nos ving sir ggökin rë in neggöneng in alam sën denenër niwëek bë hil pin gerah* navid lo.

¹³ Lob alam Yuda vahi desepa lok vaha medenevong nebë saga ving, lob Barnabas ving. Kwa ya vu alam Yuda saga ving betah yi in alam-yu-ngwë.

¹⁴ Sa halë sënë bë su denesepa lok Bengö Nivesa niröp rë, lob senër vu Pita galam pin vare denengo. Senër bë, “Hong alam Yuda ti rëx mu su genesepa lok alam Yuda vahaj rë, gak genesepa lok alam-yu-ngwë vahaj. Rëx genevong maggin vu alam-yu-ngwë bë desepa dok alam Yuda vahaj in va?”

Mehö Sën Ayo Neya Timu Vu Yesu Lo Tu Mehö Yohvu

15 He atamin Yuda bedeko he Yuda, gax he su alam-yu-ngwe benimin paya re.

16 Rək mu hil arax ni be nabē mehōti sepa dok Moses-yi-horek, og sēnē su yoh vu be gevong benatu mehō yohvu rē, gax nabē ayo na timu vu Yesu Kerisi og mēm. Lob he ayomin neya timu vu Yesu Kerisi nebē ham, gaggata ngwē su neggēp rē, om sēn he nanēr be hil ayod na timu vu Kerisi Yesu in be hil natu mehōnon yohvu. Gax nabē hil sepa dok Moses-yi-horek, og hil su ayoh vu be rək natu mehōnon yohvu rē. Yōnon, nabē mehōti sepa dok Moses-yi-horek, og horek sagi su yoh vu be dok vu yi begevong yi natu mehō yohvu rē.

17 Om gagek sēn senēr be he Yuda su sepa dok Horek, gax he sepa dok Kerisi nabē ham in he natu alam yohvu lo, og saga tato be he alam nimin paya nebē ham alam-yu-ngwē. Nebē saga, om mak saga nēr be Kerisi vongin be hil sepa dok ngaa nipaya? Ma rot!

18 Om nabē segērin sa nah vu Horek sēn sa hevuu ya lo, og mak seyoh paya geseyom.

19 In Horek nēr sa be sək nadiik bemalag nama, om sēn gwēbeng sa su rək gebē nengag vu Horek gökin rē. Gax sək malag sepa Anutu mu mesa gevong noh vu kwa. In yik sēnē vong be sediik rak kelepeko* ving Kerisi,

20 rək ma gesa nahēn nado vesag. Rək mu yik su nebē sēn sengo nado vesag rē. Gax yik Kerisi sēnē nedo vesa lok sayog lob gwēbeng sa nado vesag, in sayog neya timu vu Anutu Nalu sēn kwa pesivin sa bediik lok yah sa bög lo.

21 Sa su rək juuk Anutu yi semusēn sēnē rē, gax nabē Moses-yi-horek yoh vu be gevong behil natu

mehönon yohvu, og Kerisi vasap yi bediik meris.

3

Paulus Tatekin Horek Los Sën Hil Ayod Na Timu Lo Degwa

¹ Ham alam Galata! Va vong ham-a? In he nër Yesu Kerisi tato vu ham geham raḵ ni bē diik raḵ kelepeko* in ham ggovek ya. Rëḵ mehöti maḵ tong ham kwamin ma va om sën ham su nesepa loḵ gagek anon rë-ë?

² Sa bē dok tepëḵ in gagek ti vu ham rë. Maḵ ham nesepa loḵ Moses-yi-horek lom Anutu vong Anon Vabuung vu ham-a? Ma ham ngo Bengö Nivesa beham vong ving rëḵ mëm-a?

³ Ham kwamin ma rot, in Anon Vabuung neko ham yom, loḵ ham newërin ham yah vu ngaa sën ham nevong wirek lo!

⁴ Anutu vo semusën ngahisekë vu ham rëḵ ham kwamin nevo bē ngaa meris-a? Bē ham kwamin bo nabë saga og ham nevasap yi ngaa betu ngaa meris yönon!

⁵ Ma maḵ Anutu vong Anon Vabuung yöḵ vu ham benevong ngaa böp loḵ ham in ham nesepa loḵ Moses-yi-horek-a? Ma nevong vu ham in ham nevong ving gagek sën he nër rangah vu ham wirek lo? Gaḵ ham nevong ving raḵ he gagek.

⁶ Ham kwamin bo Abraham rë! Dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē, “Ayo neya timu vu Anutu lob Anutu raḵ ni benër yi bē mehö yohvu.”

⁷ Om ham jaḵ ni nabë alam sën ayoj neya timu vu Anutu lo og Abraham yi mewis sir yönon.

⁸ Anutu rak ni wirek beneggëp loḵ yi ƙapiya bē, alam-yu-ngwē rēḵ ayoj na timu vu yi lob mēm geḵo sir nah vu yi. Bengö Nivesa sēnē neggëp loḵ yi ƙapiya vorot, loḵ gägek sēn Anutu nēr vu Abraham wirek lo nebē, “Sēk gevong semusēn vu alam-yu-ngwē pin degwa jaḵ hong!”

⁹ Nebē saga om sēn alam sēn ayoj neya timu vu yi lo denēḵo semusēn sēn Abraham ƙo wirek in ayo ya timu vu Anutu lo.

¹⁰ Rēḵ mu alam sēn kwaj nevo bē desepa doḵ Horek in demedo malaj-tumsēn lo, og rēḵ malaj nama, in gägek neggëp loḵ Anutu-yi-ƙapiya bē, “Mehöti sēn nesepa loḵ Horek sēn neggëp loḵ ƙapiya-horek-yi rēḵ su niwēēk menevong yoh vu gägek pin los dahis rē lo, og rēḵ mala nama.”

¹¹ Lob mehöti su yoh vu bē sepa doḵ Horek pin los dahis megevong yi natu mehö yohvu gëp Anutu mala rē. Gaḵ gägek neggëp loḵ Anutu-yi-ƙapiya bē, “Alam yohvu ayoj neya timu vu Anutu lom mēm sēn denedo malaj-tumsēn degwata.”

¹² Rēḵ Horek su nēr gägek rak alam sēn ayoj neya timu vu Anutu lo rē, gaḵ nēr bē, “Mehöti sēn nesepa loḵ Horek pin los dahis lo rēḵ medo malatumsēn degwata.”

¹³ Rēḵ hil su ayoh vu bē sepa doḵ Horek pin los dahis rē, om Horek nēr bē hil rēḵ malad nama na verōḵ yi. Rēḵ mu rēḵ nama, in Kerisi du hil gägek-nyēvewen-yi saga rak yah yi. Nebē saga, in dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ƙapiya nebē, “Anutu nelē mehōnon sēn dereḵo rak ƙele lo paya.”

¹⁴ Lom Anutu nevong nebē saga in bē Kerisi gevong begägek semusēn sēn nenēr vu Abraham

wirek lo anon jaḵ. Gagek semusën sënë nebë rëḵ geḵo alam-yu-ngwë nah vu yi geving. Genevong in bë Anon Vabuung nam medo geving hil jaḵ sën hil ayod neya timu vu Kerisi.

Anutu Yi Horek Su Yoh Vu Bë Dahun Yi Gagek Semusën Sën Joo Vu Abraham Wirek Lo Na Rë

¹⁵ Arig lo, sa bë nanër gagek ti metahu jaḵ ngaa sën hil mehõnon nehevong vu dob lo rë. Bë mehõti najoo gagek venuh nabë nadiiḵ loḵ mëm debo yi kupeḵ gelek nalu lo losho yi alam, lob kevu megëp balam degelë, og mehõ ngwë su yoh vu bë jesõo gagek vewen na, ma kevu yi gagek dus ngwë megelu doḵ na geving rë.

¹⁶ Lob gagek sën Anutu nër wirek lo, og nër raḵ Abraham bë, “luho yi mewis”. Su dekevu bë “losho yi mewis” rë. Bë nabë saga og denanër jaḵ alam ngahi, gaḵ yik dekevu raḵ mehõ timu bë, “luho yi mewis”, lob sënë valeḵ Kerisi.

¹⁷ Om gagek sën sã bë nanër lo nebë: Anutu joo gagek ving Abraham ggovek ya nebë saga beneggëp, loḵ mëm ngebek 430 maya lob mëm Anutu vong Horek vu Moses. Rëḵ Horek sënë yõ nahën neverup tamusën rot, om su yoh vu bë kevoh gagek muginsën sën Anutu joo vorot lo na benatu gagek meris rë.

¹⁸ Gaḵ nabë hil nanër nabë alam sën su dene-sepa loḵ Horek rë lo su deyoh vu bë degeḵo Anutu yi gagek semusën sënë rë, og hil kevoh gagek semusën sën Anutu joo ving Abraham muginsën lo ya betu gagek meris.

¹⁹ Nebë saga, om maḵ nevong Horek yam ving in va? Nevong yam in bë nanër ngaa nipaya tato

vu hil bena berup doḵ buk sən Abraham yi mewis ti berup lo. Yi mewis ti sən Anutu nenër gägek semusën raḵ yi lo. Lob angër denenër Horek saga vu Moses in bë geḵo nam vu hil ḵenud lo.

²⁰ Rëḵ mu wirek og Anutu nevonḡ gägek semusën saga niröp vu Abraham, gangër los mehönnon su deloḵ vu yi medenër rë.

Horek Yi Huk Bë Geḵo Hil Nam Vu Kerisi

²¹ Om Horek maḵ neggërin Anutu yi gägek semusën benetu ngaa meris-a? Gaḵ ma! Bë Horek ti neggëp beyoh vu bë gevong behil medo maladtumsën og nivesa. Yik rëḵ gevong behil natu mehönnon yohvu.

²² Rëḵ ma, geti su nebë saga rë. Anutu-yi-ḵapiya tateḵin bë hil pin nehevong ngaa nipaya meneggëp vu hil, om aggata timu neggëp. Bë hil ayod na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rëḵ gevong yi gägek semusën saga vu hil banon jaḵ.

²³ Wirek sən gägek vongvingsën-yi yö nahën lo, og Horek tu ala bedeginengin hil. Rot beya verup loḵ buk sən Kerisi tateḵin aggata vongvingsën-yi rangah vu hil lo.

²⁴ Horek tu ala menegin hil in bë geli hil na vu Kerisi, in hil ayod na timu vu yi lob mëm Anutu nanër hil nabë hil alam yohvu.

²⁵ Loḵ mëm gwëbeng hil ayod neya timu vu yi, lom mëm Horek su nedeginengin hil ggökin yah rë.

Sën Hil Ayod Neya Timu Vu Kerisi Lo Vong Behil Atu Anutu Nalu

²⁶ Yönon, ham pin tu Anutu nalu in ham ayomin neya timu vu Kerisi.

²⁷ Log ham pin sën neripek bël raḵ Kerisi arë lo, ham tu Kerisi-yi-alam beham los nevong ngaa neggëp ti.

²⁸ Beham su rëḵ basuh ham gökin nah nabë ham alam Yuda ma ham alam-yu-ngwë rë. Geham su rëḵ basuh ham nah nabë ham vahi og hur meris geham vahi og ala rë. Geham su rëḵ basuh ham menanër ham nabë, “Heḵ maluh gehameḵ avëh!” rë. Gaḵ ham pin netu alam degwa timu beham los Kerisi Yesu nedo revuh ti.

²⁹ Ham tu Kerisi-yi-alam om mëm ham tu Abraham yi mewis ving nebë saga, om ham rëḵ natöḵ vu semusën pin sën Anutu bago raḵ Abraham wirek lo geving.

4

Kerisi Yi Hur Hil Om Rëḵ Gevong Behil Natu Anutu Nalu

¹ Bë mehöti nanër borot nabë nalu rëḵ doḵ nah ben megeḵo yi ngaa pin natu yi ngaa, rëḵ mu nalu yö nahën mahen, og yik su anon raḵ beḵo pevis rë. Gaḵ yö nahën nedo nebë hur ti.

² Log ama lo mewa lo getatovaha bedenegin yi rot beya neverup loḵ buk sën ama ggooin raḵ lo.

³ Log hil nebë saga. Hil nahën nado nebë hurmahen gehil su arig rë, lob ngaahur sën denegin dob agi denedeginengin hil.

⁴ Rëḵ mu buk sën Anutu tung lo verup ggovek ya, lob vong Nalu yam bavëh ti ḵo yi. Lob dahun yi gesepa loḵ Horek,

⁵ in bë doḵ vu hil mehönon sën Horek deginengin hil lo begeḵo hil nah natu Anutu nalu.

⁶ Lob ham tu Anutu nalu ggovek, om sën nevonḡ Nalu yi Anon Vabuung yam menedo loḡ hil ayod, benevonḡ behil netahi bë, “Aba! nebë Amag!”

⁷ Om su hong hur meris megenevonḡ huk vu ala ngwë rë, gaḡ getu Anutu nalu. Getu Anutu nalu om nër bë yi nḡaa pin tu hong nḡaa.

Paulus Kwa Ya Nḡahi In Alam Galata

⁸ Wirek ham duḡin Anutu, lob ham tu anutu-kuungsën hir hur bedeneḡin ham, rëḡ mu anutu-kuungsën saga su sir anutu soḡek rë.

⁹ Loḡ mëm gwëbeng sënë ham neraḡ Anutu ni ggovek ya-E mu maḡ sa nanër nabë Anutu neraḡ ham nimin-loḡ ham bë gwërin ham nah vu nḡaahur meris nebë saga benatu hir hur gökin in va? Su deyoh vu bë degevonḡ nḡaa nivesa ti vu ham rë, gesu deyoh vu bë dedoḡ vu ham rë.

¹⁰ Ham nahën nesepa loḡ meneko hir buk los hir kwev mewis gesoda böp böp los ta mewis raḡ.

¹¹ Wöp-o! Sa vasap sa mesa nehevonḡ huk rot in ham rëḡ ma gesa huk anon ma!

¹²⁻¹³ Arig lo! Ham sepa doḡ sa vahag nabë sën sa nesepa loḡ ham vahamin wirek lo. Sa niḡ raḡ wirek rëḡ ham su nevonḡ paya vu sa rë. Gaḡ niraksën jom sa ahon besa nado ham nyëḡ, lom senër Bengö Nivesa vu ham nyëdahis.

¹⁴ Niraksën saga vonḡ huk böp vu ham, rëḡ ham su nimin nelëlin sa ma ham ruu demimin vu sa rë. Gaḡ ham ḡo sa raḡ nebë Anutu yi angër ti, ma nebë Kerisi Yesu yö yök vu ham.

¹⁵ Lob ham kwamin vesa rot in sa, rëḡ gwëbeng og maḡ nebë va? Yönon! Seraḡ ni bë wirek og ham

kwamin paya in sa rot beham vongin bē selupek malamin gahis vēr mebo vu sa!

¹⁶ Loḵ nebē va? Ham nelē sa paya gwēbeng in senēr gāgek anon rangah vu ham ma va?

¹⁷ Loog serak alam saga nij vorot bē deneko ham rak, rēḵ mu sir alam nij paya. Denevongin bē hil basuh hil gemēm ham nimin dēlin sa geham napiik vu sir mu pangsen.

¹⁸ Sa su newag nerak in ham rē! Gaḵ nabē sa su medo geving ham rē galam vahi kwaj bo nabē dedok vu ham yōnon, og sagak nivesa.

¹⁹ Rēḵ nalug lo! Sayog niḵerus rot nebē sēn ata vimeng in nalu benī nesang lo, in bē ham natu Yesu yi alam gōkin nah.

²⁰ Sa hevongin bē sa medo geving ham loḵ mēm seyoh vu bē nanēr gāgek nirōp vu ham. Rēḵ mu ma gesa kwag neya ngahi bē sa gevong nabē va!

Gagek Peggirinsēn Rak Hagar Lu Sara

²¹ Ham bē gurek nah Moses-yi-horek babu beham sepa dok-a? Om ham gwengo gāgek sēn Horek nēr agi rē!

²² Neggēp loḵ Horek nebē Abraham nalu luu. Luho yi hur avēh ti deḵo ngwē, geluho venē soḵek yō deḵo ngwē. Venē soḵek sēnē og su hur avēh ti yi rē, gaḵ yō tu ala menēgin yi.

²³ Lob nalu ngwē sēn luho yi hur avēh deḵo lo, og deḵo nebē sēn hil pin nehako nalud lo. Gaḵ ngwē sēn luho venē soḵek deḵo lo, og luho deḵo sir, lob Anutu nevong benalu loḵ in bē yi gāgek sēn nēr vorot lo anon jak.

²⁴ Lob gāgek peggirinsēn rak gāgek sagi. Avēh luu sēnē nebē gāgek luu sēn Anutu joo vu mehōnon

lo. Hagar nebë Horek muginsën sën Anutu vo vu alam Yuda ggëp Kedu Sinai wirek lo, beyi mewis lo detu Horek yi ngaa meris.

²⁵ Kedu Sinai nedo dob Arabia sën Hagar yi mewis lo yö hir dob lo, lob sënë nebë Yerusalem sën nedo dob agi. Lob Yerusalem sën nedo dob agi, losho yi mewis lo detu ngaa-dob-yi yi ngaa meris bedeginengin sir pin.

²⁶ Rëk mu Yerusalem ngwë sën nedo vavunë lo, og saga nebë Abraham venë sogek, gengaa ti su tu ala medeginengin yi rë. Lob avëh saga vong bë hil pin atad.

²⁷ In dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kaþiya nebë:

“Hong avëh sën genare newam meris
gesu gëko nalum ti rë lo,

kwam vesa rot!

Hong sën su genevimengin nalum ti rë lo.

Ayem jak megenanër rangah nabë ahëm nivesa
rot!

In avëh sën regga ni nelëlin yi lo yi mewis rëk
ngahij sekë rot

kesuu avëh sën nedo ving regga lo hen.”

²⁸ Log arig lo! Ham nebë Isaak. Ham nebë hurmahen sën Anutu vong yam in bë gagek semusën sën nër vorot lo anon jak lo.

²⁹ Rëk hurmahen sën ata ko yi nebë hil atad denëko hil pin lo nelë hurmahen ngwë sën degwa vu Anon Vabuung lo paya wirek besis begö vu yi, lom yik gwëbeng nebë saga ving.

³⁰ Rëk mu dekevu Sara yi gagek meneggëp lok Anutu-yi-kaþiya bë, “Gwetii hong hur avëh luho

nalu dena in hur avëh nalu su rëk doḵ nah böm geving sa nalug rë, gaḵ rëk nama!”

³¹ Om arig lo, hil su nebë hur avëh nalu hil rë, gaḵ hil nebë venë soḡek nalu hil.

5

Hil Sën Kerisi Ɔo Hil Vër In Ngaa Nipaya Lo Hil Su Malad Anonin Ngaa Nipaya Gökin

¹ Kerisi Ɔo hil vër in ngaa sën deginengin hil lo in bë hil su aḡurek nah ngaa ti babu megegin hil nah gökin. Om ham bare niwëëk geham su gurek Horek babu medeginengin ham.

² Ham ngo! Sa Paulus sa bë nanër vu ham nabë: Nabë degerah* ham navimin, og Kerisi su rëk doḵ vu ham rë, gaḵ rëk nama!

³ Lob sa bë nanër gagek sënë vu ham gökin nah rë nabë: Bë ham gwerah* navimin, og ham rëk sepa doḵ Horek megwevong noh vu pin geving. Rëk nabë ham kweyëh horek timu og ham rëk malamin nama.

⁴ Nabë ham kwamin bo nabë ham sepa doḵ Horek in gevong meham natu mehönon yohvu, og ham kwehe ham vër in Kerisi-yi-alam. Om Anutu su rëk nanër ham nabë ham alam yohvu rë, gaḵ rëk nama.

⁵ Rëk Anon Vabuung nelok vu hil behil nid wëëk menavo kwad in buk sën Anutu nanër hil nabë hil mehönon yohvu jak sën hil ayod neya timu vu Kerisi lo.

⁶ In hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, nabë hil herah* navid ma hil su herah* navid rë, og sagak ngaa meris besu nelok vu hil rë. Gaḵ ngaa anon soḡek

nebë hil ayod neya timu vu yi, bahëd neving yi losho alam vahi pin sën ayoj neya timu vu yi lo.

⁷ Wirek ham nesepa loḵ yi nivesa, loḵ maḵ re ggërin ham om sën gwëbeng ham su nesepa loḵ gägek anon rë-ë?

⁸ Anutu sën ggooin ham raḵ lo su ggërin ham yah nebë saga rë!

⁹ Ngaa nipaya yiḵ nebë yiist*. Gägek nipaya mahen teka neloḵ ya ham ti ti ayomin, lob denenër yoh vu ham pin lob nevong beham pin nimin paya nerak.

¹⁰ Rëḵ Mehöböp vo niwëëk vu sa besa kwag nevo bë ham rëḵ gwëvuu gägek nipaya saga na, gemëm hil sepa doḵ kwa timu. Rëḵ mu alam sën denevong gägek nipaya neverup loḵ ham lo, nabë sir los arëj ma alam meris, og hir ngaa nipaya sënë neggëp vu sir berëḵ degeko nyëvewen doḵ nah.

¹¹ Lob arig lo, alam sagi ahëj sengën vu sa, in senër bë Yesu diik raḵ kelepeko* in bë geḵo hil nah vu Anutu. Gaḵ bë sa nanër nabë hil gerah* navid in bë hil anah vu Anutu, og su rëḵ ahëj sengën vu sa rë, gesu rëḵ dedeginengin ngaa maggin jaḵ sa rë.

¹² Ham nanër vu alam sën denevong gägek nebë agi neverup loḵ ham lo nabë sahëg neving bë degerah paya gedeketöv navij na!

¹³ Lob arig lo, Anutu ggooin ham raḵ in bë geko ham vër in ngaa sën deginengin ham lo. Rëḵ mu ham gwëgin ham nivesa geham su kwamin bo nabë neḵo ham vër in Horek, om mëm ham gwëvong ngaa sën ham malamin anonin lo jeggin jeggin noh vu kwamin. Gaḵ mu ham ahëmin gev-ing ham beham ngo dahun ham. Ham su kwamin

bo nyëvewen rë, gaḵ ham doḵ vu ham nyëmasën.

¹⁴ In hil nasupin Horek pin loḵ yah gagek timu sënë nebë: Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong!

¹⁵ Ham gwegin ham nivesa. Gak nabë ham medo nanër ham menakwër yalek doḵ ham ayomin, og ham rëḵ basap ham beham kwetëḵin ham genyëg gëp meris.

Anon Vabuung Yi Ngaa Los Hil Ngaa Mugeng

¹⁶ Om sa nanër vu ham nabë: Nabë ham sepa doḵ Anon Vabuung megegin ham, og ham su rëḵ malamin anonin ngaa nipaya meham gwevong rë.

¹⁷ In hil nemalad anonin ngaa sën Anon Vabuung nelë bë su yoh vu rë lo, log Anon Vabuung ahë neving bë hil gevong ngaa nivesa sën hil ayod ninelëlin lo. Luho medo denesis begö vu sir, om ham su yoh vu bë rëḵ gwevong ngaa nivesa sën ham kwamin nevo lo banon jaḵ rë.

¹⁸ Rëḵ mu nabë ham nesepa loḵ Anon Vabuung, og Horek su negin ham rë.

¹⁹ Lob ngaa sën hil nemalad anonin lo nebë sënë: Hil nehevong baggëb, gehil nehevong ngaa sën su yoh vu rë lo, gehil kwad nevo ngaa jeggin jeggin rak ngaa sën alam denevun sir in lo.

²⁰ Hil kwad neya vu ngaa vahi kesuu Anutu, hil nehevong parahek los katoong. Hil nevasuh hil menasis begö vu hil vewen vewen, hil nanër hil, hil ayod nesis yi, hil ahëd sengën menehevong paang. Hil nevengwëng rak ngaa nipaya vunsën in bë gaḵo hil jaḵ, hil nemehoo hil, hil nevasuh hil.

²¹ Hil nehalë mehö ngwë paya in ngaa nivesa tök vu sir, hil nanum bël mengëës menekeyevin, hil nehevong nos böp los nanum benehevong raro nipaya gengaa jeggin jeggin, log hil nehevong ngaa nipaya aggagga pin nebë saga ving. Lob sa bë nanër vu ham gökin nabë sën senër vu ham wirek lo nabë: Alam sën denevong ngaa nebë aga, og su rëk dedok na Anutu-yi-nyëg bedemedo geving yi rë.

²² Rëk mu Anon Vabuung tahu hil lok ngaa nebë sënë: Hil ahëd geving hil, hil medo los kwad vesa, hil ayod gëp revuh, hil su abo dok nipaya nyëvewen, hil kwad bo mehö ngwë madok vu sir, hil napiik vu ngaa nivesa, hil gevong niröp noh vu sën hil nanër lo.

²³ Hil malad yes, hil najom hil ahon in ngaa nipaya. Gak horek ti su neggëp in bë nanërin ngaa nebë sënë rë.

²⁴ Lob mehönon sën detu Kerisi-yi-alam lo, og desis ngaa sën malaj anonin lo los ngaa nipaya sën ayoj nevu nevu in lo rak ya kelepeko* in bë nama na.

²⁵ Anon Vabuung nevo niwëek vu hil, lob hil ayoh vu bë sepa dok ngaa nivesa, om hil agurek babu mesepa dok vaha jak buk pin.

²⁶ Hil su sepa dok ngaa sën geko hil arëd jak lo, gehil su gevong bemehö ngwë ahë sengën jak, gehil su galë mehö ngwë sën alam vahi deneko sir rak lo paya.

6

Hil Adok Vu Hil Arid Lo Sën Denetök Rak Maggin Lo

¹ Arig lo! Bë ham ti gevong ngaa nipaya ti beham jak ni, og ham sën nesepa loḵ Anutu niwëëk lo tato aggata niröp vu yi. Rëḵ mu ham gwevong nabë saga los malamin yes. Geham su gweḵo ham jak, gaḵ ham gweḵin ham, in ngaa nipaya rëḵ pelëpin ham beham rëḵ bës geving.

² Ham doḵ vu ham vewen vewen beham kwerë maggin sën netök vu ham lo. Ham gwevong nabë saga in ham gwevong noh vu Kerisi yi horek.

³ In nabë mehö meris ti kwa bo yi nabë yik mehö-los-bengö ti, og mehö saga nekuung in yi.

⁴ Rëḵ mu alam pin yö deseggi hir huk medejak ni rë, loḵ mëm nabë nivesa og mëm kwaj vesa in, gaḵ su degeḵo sir jak in nabë dekesuu mehö ngwë.

⁵ In Mehöböp rëḵ seggi hil pin ti ti in hil ngo hil huk sën hil nehevong lo.

⁶ Log ham doḵ vu ham alam sën denenër Anutu yi gaḵek vu ham lo jak ngaa navij yi.

⁷ Ham su gwekuung in ham! In hil su ayoh vu bë tetuhin Anutu rë, gaḵ rëḵ gevong nyëvewen vu hil noh vu ngaa sën hil nehevong lo.

⁸ Bë mehöti sepa doḵ ngaa nipaya sën mala anonin lo, og rëḵ natök jak nyëvewen nipaya be-mala nama. Gaḵ nabë sepa doḵ Anon Vabuung megevong ngaa nivesa, og rëḵ geḵo nyëvewen nivesa vu Anon Vabuung bemedo mala-tumsën degwata.

⁹ Om hil su nid tebö in ngaa nivesa. In nabë hil su sekëd nama in rë gehil gevong niwëëk, og hil rëḵ gaḵo nyëvewen nivesa doḵ nah vu tamusën.

¹⁰ Om nabë aggata neggëp behil ayoh vu bë gevong ngaa nivesa vu mehö ngwë, og hil gevong. Hil adok vu mehönon pin nabë saga, rëḵ mu hil

kwad bo hil arid lo sën ayoj neya timu vu Yesu lo namugin kesuu alam dahis.

Paulus Kwa Vesa In Sën Kerisi Diik Rak Kelepeko

¹¹ Log ham gwelë gagek dus ti sën agi nivesa! Yik sengo kevu rak nemağ niröp gesa kevu böpata!

¹² Alam sën denevongin bë ham gwerah* navimin lo denevong nebë saga in bë alam vahi degelë sir nivesa medegeko sir jak. Log denevong saga in bë denoh nenga in ngaa maggin sën netök vu alam sën denenër bë Kerisi diik rak kelepeko* in hil lo.

¹³ Yönon, denerah* navij, rëk mu su denesepa lok Horek pin rë gema. Gağ denevongin bë ham gwerah* navimin in bë yö denanër hir huk rangah medegeko sir jak in.

¹⁴ Rëk sa, og sa nehağo sa rak in ngaa timu sënë nebë: Hil Mehöböp Yesu Kerisi diik rak kelepeko*, lob vong bengaa dob yi su yoh vu bë najij sa gökin rë. Lob sa su rëk malağ anonin ngaa dob yi gökin nah rë.

¹⁵ In mehöti sën tu Yesu Kerisi yi alam rak lo, nabë rah* navi ma su rah* navi rë, og sagak ngaa meris, gağ ngaa anon nebë mehö saga tu mewis rak.

¹⁶ Lob alam pin sën kwaj nevo gagek agi bedenesepa lok lo, og Anutu kwa gevongin sir begevong bayoj gëp revuh, in detu alam Israel rak.

¹⁷ Om mehöti su geğo gagek saga jak gökin nah. Alam denevong rii rak sa in Yesu yi hur sa, bebegö niben neggëp lok sa navig vorot beyik ggovek saga.

¹⁸ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi gevong semusën vu ham anomin. Yönon.

Gagek Mewis
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the
Buang language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long
Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3